

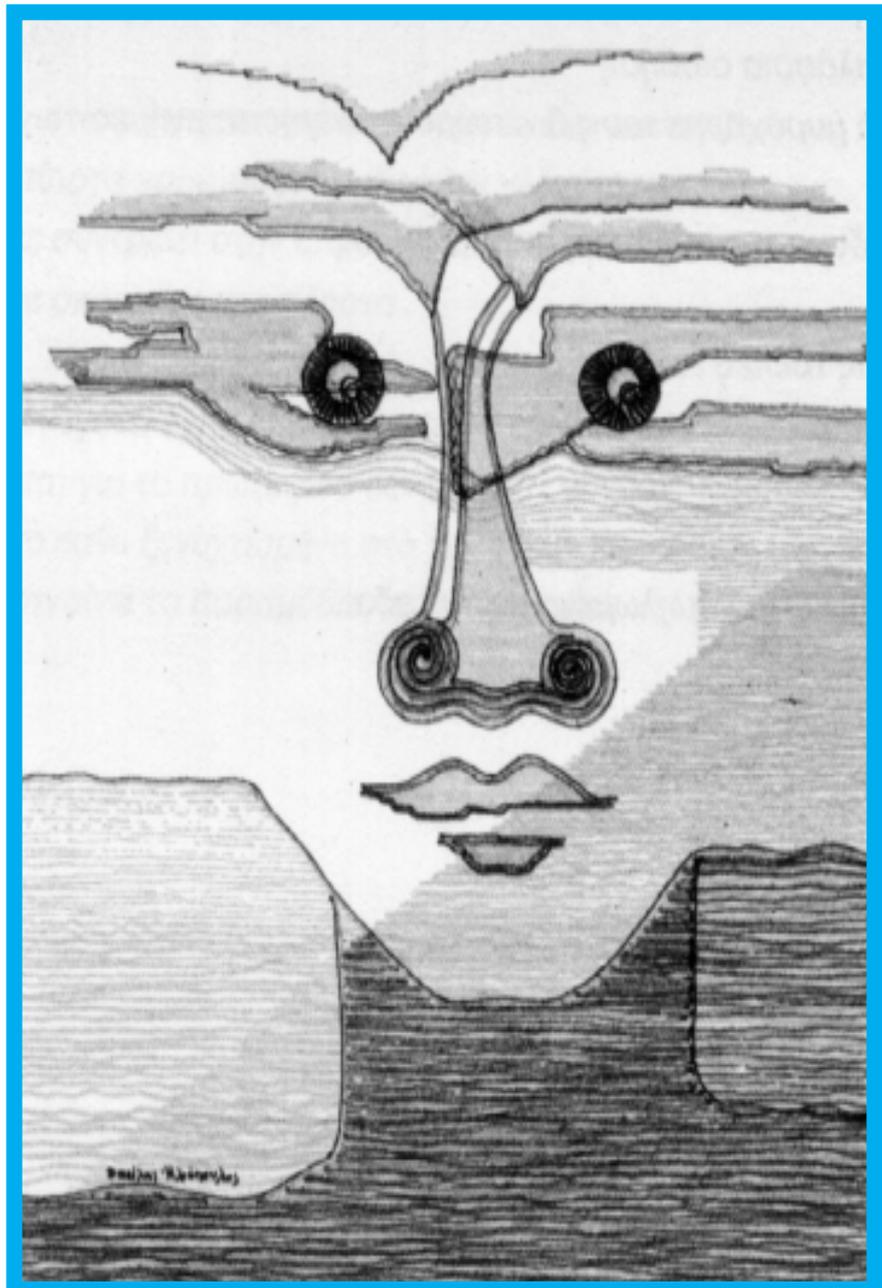
Ο ΔΗΜΟΦΩΝ

ΚΩΔΙΚΟΣ : 6325

ΕΤΟΣ 8ο
ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2007
Αρ. Τεύχους 35
ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
ISSN 1109-2653

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ”
www.dimofon.gr
28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 3, 196 00 ΜΑΝΔΡΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΤΗΛ./FAX:210 55.56.507
e-mail:dimofon@hol.gr, spdesigner2002@yahoo.gr
ALPHA BANK Αριθμ. Λογ/σμού: 168-00-2310062292
(παρακαλούμε να στέλνετε το αντίγραφο της κατάθεσης στο fax του Συλλόγου ή ταχυδρομικώς για ενημέρωση)
“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ” ανταλλάσσεται με όλα τα έντυπα πολιτιστικού περιεχομένου

3 ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ISSN 1109-2653
ΚΩΔΙΚΟΣ : 6325

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΣΥΛΛΟΓΟΣ "Ο ΔΗΜΟΦΩΝ"

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΗΣ
(Κιν.: 6973.004.411)

Ταχυδρομική Διεύθυνση
28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 3
19 600 ΜΑΝΔΡΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ. / FAX: 210-55.56.507
e-mail: dimofon@hol.gr
www.dimofon.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΛΩΝ / ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ
ΚΟΡΟΠΟΥΛΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΚΟΡΟΒΕΣΗ ΕΛΕΝΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΜΕΛΩΝ
ΙΔΙΩΤΕΣ: 10 ΕΥΡΩ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ/ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ: 25 ΕΥΡΩ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ & ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΗΣ
Πρόεδρος Δ.Σ.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΠΕΠΠΑ
(Τηλ.Fax.:210 555.82.91)

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Γιάννης Σπαρβέρης
Τηλ.: 210 5555960 - Fax:210 5550928
e-mail:spdesigner2002@yahoo.gr

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις εκείνων που τα υπογράφουν.

Επιτρέπεται η τμηματική ή ολική αναδημοσίευση άρθρων, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναφέρεται η πηγή τους.

(Η ύλη για το τεύχος <έκλεισε> στις 30/06/2007)

Ένα φοβερό λάθος

Του Βαγγέλη Π. Λιάπη

Η ονοματοθεσία σε δρόμους, σε πλατείες, σε κάποιο γεφύρι, σε κάποια θέση, αναφέρεται στην αιτία της ονομασίας. Εκτός από τον πρακτικό σκοπό, οι ονοματοθεσίες έχουν και παιδευτικό χαρακτήρα. Συνδέονται με την προσωπικότητα εν γένει εκείνου από τον οποίο πήραν το όνομα.

Είναι επαινετό το ότι προχώρησε η ονοματοδοσία και στα εκπαιδευτήρια. Το 2ο Λύκειο Ελευσίνας ονομάστηκε "Πυρουνάκειο". Το χειροκρότησε με ενθουσιασμό η Ελευσίνα. Ο παπά-Γιώργης Πυρουνάκης υπήρξε μέγας κοινωνικός εργάτης για το καλό του λαού της Ελευσίνας. Άφησε εποχή ο παπά-Γιώργης. Θα περνούν τα χρόνια και γενιά με τη γενιά θα μεταφέρεται το κοινωνικό του έργο και από δραστηριότητες που ζουν σήμερα και το συνεχίζουν όπως η "φιλική φωλιά" και οι παιδικές κατασκηνώσεις στο βουνό "Πατέρα".

Οι μαθητές αυτού του βαπτισμένου εκπαιδευτήριου θα πληροφορούνται για το τι ήταν ο "Πυρουνάκης". Θα διδάσκονται δηλαδή! Θα αποτελεί γι' αυτούς ειδικό μάθημα ηθικού βίου και κοινωνικής προσφοράς, όχι από βιβλία αλλά από έργο. Οι ίδιοι θα γίνουν κήρυκες του έργου του. Θα διδάσκουν δηλαδή!

Με την ευκαιρία πρέπει να σημειώσω ότι χρειάζεται να τοποθετηθεί προτομή του παπά-Γιώργη στην είσοδο του Β' Λυκείου. Είμαι βέβαιος ότι θα σταματούν οι περαστικοί, θα τον χαιρετούν και θα τον συμβουλεύονται για τα δύσκολα της ζωής τους.

Υπάρχει κι ένα λεπτό σημείο που πρέπει να το προσέξουν πολύ οι αρμόδιοι των ονοματοθεσιών. Να συμβολίζεται δηλαδή η σχέση μεταξύ του ονομαζόμενου με αυτό απ' όπου πάρθηκε το όνομα.

* * *

Πριν από λίγες ημέρες ονομάστηκαν το πρώτο και το τρίτο Γυμνάσιο Ελευσίνας. Η πράξη είναι κατά πάντα επαινετή. Η ονοματοθεσία υπήρξε ατυχής και πρόχειρη. Θα την έλεγα βιαστική, με την έννοια ότι δεν αναζητήθηκαν στοιχεία για το πώς οικοδομήθηκαν αυτά τα διδακτήρια.

Πληροφορούμαι ότι εισηγητές της ονομασίας δεν γνωρίζουν τα της Ελευσίνας στην ιστορική της πορεία στα νεότερα χρόνια. Δεν αναζήτησαν δηλαδή να βρουν κάτι από αυτή την χρονική περίοδο, ούτε και συμβουλευτήκαν κάποιους που γνώριζαν από κάποια γραπτά στοιχεία, κάποια αρχεία του Δήμου. Και κατέληξαν στο εύκολο, δίνοντας το όνομα του Ελευσίνιου τραγικού ποιητή των αιώνων Αισχύλου.

Ο ποιητής μας εξακολουθεί να είναι φωτεινό μετέωρο παγκόσμιας ακτινοβολίας! Του ταιριάζει να ιδρυθεί στη γενέτειρά του Κέντρο Ερευνών σε παγκόσμια κλίμακα. Γιατί είναι απέραντος ο Αισχύλος. Στην Ελευσίνα πέφτει εξολοκλήρου αυτό το χρέος. Με το να ονομάζουμε διδακτήρια με το όνομά του αποτελεί για μας ανεπίτρεπτη συμπεριφορά. Δείχνουμε ότι είμαστε κακοί κληρονόμοι τεράστιας κληρονομιάς. Εξάλλου στα ονομασθέντα

εκπαιδευτήρια ταιριάζει το όνομα εκείνου που πρόσφερε στο Δήμο μας το ποσό των 750.000 δολαρίων για την ανέγερση σχολείων στην Ελευσίνα (που σημαίνει 156.000.000 δραχμές εκείνης της εποχής) και 10.000 δολάρια για επισκευές του ναού "Αγίων Αποστόλων" στην Άνω Ελευσίνα.

Ο δρόμος στην πρόσοψη του Β. Γυμνασίου φέρει το όνομά του. Γιατί δεν ρώτησαν οι αρμόδιοι της λαθεμένης ονομασίας του Γυμνασίου τι σχέση υπάρχει μεταξύ του ονόματος του δρόμου και του σχολείου;

Είχα την ευτυχία να τον γνωρίσω. Καταγόταν από τη Μάνη. Εργάστηκε στην Ελευσίνα και πρόκοψε. Είχα εντυπωσιαστεί από την προσφορά του και τον ρώτησα:

-Τι είναι αυτό που σας έκανε να προσφέρετε στην Ελευσίνα;

-Στην Ελευσίνα εργάστηκα και πρόκοψα. Χρειάστηκε να της πω ένα ευχαριστώ.

Αυτός ήταν ο **Αναστάσιος Γυφτέας**. Το όνομά ταίριαζε να δοθεί στα δύο διδακτήρια, γιατί, από το οικόπεδο έως το "κλειδί στο χέρι" είναι δική του προσφορά. Αισθάνομαι ότι φερθήκαμε αχάριστοι στην προσφορά ενός ευεργέτη. Αντί να τον προβάσουμε του αποσιωπούμε, δεν δίνουμε έναυσμα σε άλλους να πράξουν κάτι παρόμοιο. Και δεν πληροφορούμε, όπως στο "Πυρουνάκειο", τους μαθητές, ότι υπήρξε κάποιος που τον έλεγαν Αναστάσιο Γυφτέα, που αυτός πρόσφερε και οικοδομήθηκε το διδακτήριό τους, να το γνωρίζουν και να αισθάνονται ότι, η κοινωνική προσφορά είναι μέγιστη αρετή.

Κρίμα!!! Μεγάλο Κρίμα!!! Δεν έχουμε φτάσει στο σημείο ν' αντιληφθούμε το μεγαλείο της κοινωνικής προσφοράς; Της κοινωνικής Ευεργεσίας; Θέλω να πιστεύω ότι οφείλεται σε αθέλητο λάθος.

Πρέπει να έχουμε την παλικαριά να το διορθώσουμε. Και θα είμαστε υπερ-βέβαιοι ότι θα μας επαινέσει ο παππούς-Αισχύλος.

Ας το πράξουμε. Επιβάλλεται...

Το δημιούργημα είναι έργο του δημιουργού. Δεν μπορούμε να το αποκεφαλίσουμε.

Βασίλης Ηλιόπουλος του Ηλία, Ελευσίνα 1943

Ο Βασίλης Ηλιόπουλος γεννήθηκε στην Ελευσίνα το 1943, σπούδασε Ασυρματιστής στον Πειραιά. Διακόσμηση στην Σχολή ΒΑΚΑΛΟ. Εσωτερική Αρχιτεκτονική και Έπιπλο στην Ακαδημία Τεχνών Στουτγάρδης και Αρχιτεκτονική στο Πανεπιστήμιο της ίδιας πόλης. Διδάκτωρ του Ε.Μ.Π. το 1985. Από το 1977 διδάσκει στο τμήμα Διακοσμητικής της σχολής Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών του Τ.Ε.Ι. Αθήνας.

συνέχεια στη σελίδα 8

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Ελευσίνας
σας καλεί στην παρουσίαση του βιβλίου
του Πολέμαρχου Μπονάτσου

"Στέλιος Βασιλάκης"

τη Δευτέρα 30 Απριλίου 2007 στις 20:00
στην αίθουσα διαλέξεων
του Πολιτιστικού Οργανισμού του Δήμου Ελευσίνας,
Παγκάλου 52, 2ος όροφος.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ελένη Α. Ηλία

Μέρος Α΄

Στο προηγούμενο τεύχος τονίσαμε την κρισιμότητα της επιλογής από τους ενηλίκους (δασκάλους, γονείς κ. ά.) λογοτεχνικών βιβλίων ειδικά για τα μικρότερα παιδιά, εφόσον από την πρώτη επαφή μας με τη λογοτεχνία εξαρτάται κατά πολύ η σχέση που θα αναπτύξουμε στο μέλλον με τα κείμενα, η δυνατότητά μας να εμπλεκόμαστε σε αυτά και να τα απολαμβάνουμε, καθώς και η μετέπειτα ευρύτερη αναγνωστική συμπεριφορά μας. Προχωρούμε λοιπόν εδώ σε προτάσεις βιβλίων από το τεράστιο πλήθος της πλέον πρόσφατης εκδοτικής παραγωγής για μαθητές του νηπιαγωγείου και των δύο πρώτων τάξεων του δημοτικού, τις οποίες στηρίζουμε σε συγκεκριμένα αφηγηματικά και παιδαγωγικά στοιχεία, που τα αναφέρουμε συνοπτικά. Διευκρινίζουμε ότι προτείνουμε βιβλία του 2005 και του 2006, που στη συντριπτική πλειοψηφία τους έχουν υποβληθεί στους δύο τελευταίους ετήσιους διαγωνισμούς του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου¹ για την κατηγορία "Προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας"². Σε περίπτωση που έχουν κυκλοφορήσει περισσότερα βιβλία του ίδιου συγγραφέα κατά τη συγκεκριμένη διετία, περιοριζόμαστε εδώ πάντα σε έναν μόνο τίτλο. Οι προτάσεις μας ταξινομούνται σε θεματικές ενότητες, ώστε να διευκολύνουμε τον αναγνώστη στον εντοπισμό των έργων που τον ενδιαφέρουν.

Α). Τα παιδιά και ο κόσμος τους : Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζουμε βιβλία που αναφέρονται στον ψυχισμό των παιδιών και σε δραστηριότητες και συμπεριφορές που τα χαρακτηρίζουν.

1. *Αγγελικής Βαρελλά, Το πιάτο του Αλέξανδρου (εκδ. Πορτοκάλι).* Η ώρα του φαγητού για ένα μικρό αγόρι είναι πολύ διασκεδαστική, καθώς παίζει νοερά με παιδιά απ' όλο τον κόσμο, που απεικονίζονται στο πιάτο του. Κάποια μέρα όμως μία άλλη εικόνα στην οθόνη της τηλεόρασης αυτήν τη φορά, το κλονίζει. Παιδάκια σαν κι εκείνα στο πιάτο του τον κοιτάζουν με ικετευτικό βλέμμα, δείχνοντας το δικό τους αδειανό τσίγκινο πιάτο. Ο μικρός Αλέξανδρος δεν μπορεί να ξεχάσει τη θλίψη των πεινασμένων μακρινών φίλων του και να απολαύσει το φαγητό του. Ζητά λοιπόν από τη μητέρα του να τον οδηγήσει στην τράπεζα, όπου άκουσε στην τηλεόραση ότι μπορεί να προσφέρει κάτι για να τους βοηθήσει. "Καταθέτει" ένα κομμάτι χορτόπιτα, που είναι το αγαπημένο του φαγητό, προκαλώντας με την αφέλειά του συγκίνηση σε όλους όσοι τον παρακολουθούν. Η ευαισθητοποίηση του παιδιού - αναγνώστη για τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης που επικρατούν στον τρίτο κόσμο επιτυγχάνεται εδώ απόλυτα ως αποτέλεσμα της δυνατότητας που του προσφέρει η αφήγηση, να εισέλθει στον ψυχισμό του μικρού ήρωα και να μοιραστεί την οπτική του. Έτσι βιώνει την εντύπωση του Αλέξανδρου ότι το πεινασμένο αγοράκι που προβάλλεται στην τηλεοπτική οθόνη, τον κοιτάζει στα μάτια με παράπονο να τρώει τη νόστιμη χορτόπιτά του και περιμένει από εκείνον προσωπικά να γεμίσει και το δικό του αδειανό πιάτο.

2. *Ιόλης Σηφακάκη, Τα...μαγικά και κατακόκκινα παπούτσια της Παυλίνας (Μεταίχιμο).* Το κείμενο είναι γραμμένο με τρυφερότητα, απλότητα κι ευαισθησία. Το τέχνασμα των "μαγικών" παπουτσιών του χορού, που χρησιμοποιεί η γιαγιά προκειμένου να τονώσει την αυτοπεποίθηση της εγγονής της Παυλίνας, η οποία αισθάνεται ανασφαλής εξαιτίας των περιττών κλών της, αποδεικνύεται ιδιαίτερα επιτυχημένο, αφού εκείνη φορώντας τα στη δοκιμαστική παράσταση, κατορθώνει να πάρει το ρόλο της Ιουλιέτας στο πλευρό το πανέμορφου συμμαθητή της, ο οποίος υποδύεται το Ρωμαίο. Ότι επρόκειτο δε για τέχνασμα, ο μικρός αναγνώστης το υποπτεύεται ίσως μόνο μετά από το γεγονός ότι η γιαγιά δεν αντέδρασε όταν πληροφορήθηκε πως τα κόκκινα παπούτσια που είχε χαρίσει στην Παυλίνα, καταστράφηκαν. Έως τότε, η ταύτιση της οπτικής του με της ηρωίδας ήταν πλήρης. Από κει κι έπειτα, όλα τα υπόλοιπα εξελίσσονται επίσης "μαγικά". Η εμφάνιση του κοριτσιού στην παράσταση επικροτείται από το σύνολο των θεατών παρά τις όποιες ατέλειές της και η επιτυχία προκαλεί το θαυμασμό του "Ρωμαίου" της. Έργο αισιόδοξο και ταυτόχρονα ρεαλιστικό, ό, τι ακριβώς δηλαδή χρειάζονται τα παιδιά - αναγνώστες.

3. *Γιώργου Ζέλιου και Ιωάννας Μενδρινού, Πράσινοι Σκύλοι, Φούξια Γιατί (Ατραπός).* Το έργο, αν και αναφέρεται σε κάτι πολύ απλό και καθημερινό για τα παιδιά αυτής της ηλικίας, στις ζωγραφιές τους, συναρπάζει τον αναγνώστη του. Η ιδιαίτερη οπτική του μικρού ήρωα που αποδίδεται με τις εντελώς αντισυμβατικές ζωγραφιές του, δικαιώνεται απόλυτα με το ταξίδι του στην παραμυθένια χώρα, που πραγματοποιείται στ' όνειρό του. Εκεί δημιουργείται το κίνητρο να αρχίσει με τη ζωγραφική του να

αποδίδει πιστά τον πραγματικό κόσμο. Το τέλος της ιστορίας συμπίπτει με την ικανοποίηση της μαμάς γι' αυτήν την εξέλιξη.

4. *Μαρίας Φωτακέλη, Απαγορεύεται το Παιχνίδι (Κέδρος)*. Λιτή η αφήγηση και απλή η γλώσσα του κειμένου, ανάλογα με τα αντιληπτικά δεδομένα των μικρών παιδιών. Επιπλέον, το θέμα του είναι ιδιαίτερα προσφιλές. Αναφέρεται στην πολλαπλή αξία του παιχνιδιού, καθώς επίσης και στην ευεργετική επίδραση του παραμυθιού στην ανθρώπινη ψυχή. Ο τρόπος που αυτά τα στοιχεία αποδίδονται, είναι απολύτως εύστοχος. Το στοιχείο της υπερβολής, στο σημείο, για παράδειγμα, που τα παιδιά μεταλλάσσονται σε ενηλικούς, λειτουργεί πολύ επιτυχημένα.

5. *Λένας Διβάνη, Τα Όνειρα της Νίνας (Καστανιώτης)*. Το έργο αναφέρεται στην παιδική ψυχολογία και συγκεκριμένα στους φόβους των μικρών παιδιών. Προσπαθεί μάλιστα να βοηθήσει τους αναγνώστες του να αντιμετωπίσουν αυτούς τους φόβους, αντλώντας δύναμη από τον ίδιο τον εαυτό τους. Η ηρωίδα είναι ένα κοριτσάκι, που, επειδή βλέπει τρομαχτικά όνειρα, αποφεύγει να κοιμάται τις νύχτες, με αποτέλεσμα να διαταράσσεται σοβαρά η καθημερινότητά της, να νυστάζει στο σχολείο κ. ο. κ. Μια νύχτα μέσα στον εφιάλητη της προβάλλεται ο εαυτός της σαν ένα άλλο πρόσωπο, που την καθοδηγεί ν' αντιμετωπίσει με επιτυχία κάθε κίνδυνο και να υπερπηδήσει κάθε εμπόδιο. Το αίσιο τέλος του συγκεκριμένου ονείρου αλλά και η μεγάλη διάρκεια του ύπνου της αυτή τη φορά, μας φανερώνουν ότι έχει πια καταφέρει να ξεπεράσει το πρόβλημά της.

1Πρόκειται για πολιτιστικό σωματείο που ιδρύθηκε το 1969, επιδιώκοντας την ανάπτυξη και την προώθηση της λογοτεχνίας για παιδιά. Ως μέλη του έχει συγγραφείς, εικονογράφους, εκπαιδευτικούς κ.λπ. Είναι το ελληνικό τμήμα της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη νεότητα (IBBY). Για την προσφορά του εν λόγω σωματείου, ο Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Θεσσαλίας, επισημαίνει στο βιβλίο του Τάσεις και Εξελίξεις της Ελληνικής Παιδικής Λογοτεχνίας στη δεκαετία 1970-1980, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα, 1987, σ. 26: "Η κίνηση στο λογοτεχνικό παιδικό βιβλίο διευρύνθηκε όχι μόνο μέσα στον ελληνικό, αλλά και στο διεθνή χώρο με την ίδρυση του Κύκλου του Ελλ. Παιδ. Βιβλίου. Η διεθνοποίησή του τώρα δίνει άλλες διαστάσεις και δημιουργεί άλλες προοπτικές για την παιδική λογοτεχνία...".

2Τα βιβλία αυτής της κατηγορίας είναι στο σύνολό τους εικονογραφημένα. Το γεγονός ότι για την οικονομία του χώρου δεν αναφέρουμε τα ονόματα των εικονογράφων και δεν σχολιάζουμε την εικονογράφησή τους, σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι δεν συμμεριζόμαστε την επικρατούσα διεθνώς άποψη ότι ο ρόλος των εικόνων για το μικρό παιδί είναι εξίσου σημαντικός με αυτόν του κειμένου τόσο για την αναγνωστική του απόλαυση όσο και για την αισθητική του καλλιέργεια.

"Εάλω η Πόλις"

Η αναδρομή στις μεγάλες επετείους και η προβολή των ηρωικών μορφών δεν είναι μόνο σκόπιμη για τη διαπαιδαγώγηση των νεότερων, αλλά είναι και **ευσεβές καθήκον προς την αλήθεια και την ιστορία.**

Να διηγηθούμε εδώ πώς συνέβη η καταστροφή; Να επαναλάβουμε τις πληροφορίες των ιστορικών; Την προώθηση των μουσουλμάνων πρώτα στην Ασία, μετά στην Ευρώπη και τέλος στην περιοχή γύρω από την βασιλεύουσα; Να σκιαγραφήσουμε την αδυναμία του άλλοτε ισχυρού βυζαντινού κράτους, την επιβολή των Φράγκων, την εκκλησιαστική διαίρεση, το μεταξύ των δυτικών και ανατολικών ρήγμα, το θράσος του Πορθητού, τον πλούτο που διέθετε, τον φανατισμό αυτών που τον ακολουθούσαν και προσδοκούσαν πλούσια λεία σε ανθρώπους και κινητά πράγματα; Να διεκτραγωδήσουμε την ασήμαντη βοήθεια που η Δύση προσέφερε προς την Ανατολή; Να μνημονεύσουμε την αδιαφορία εκείνων οι οποίοι εξακολουθούσαν να επισωρεύουν πλούτη σε ημέρες κρίσεως, δηλαδή ενώ τα σκουλήκια έτρωγαν τη ρίζα της υποστάσεως του Γένους; Ή να εξιστορήσουμε την διεξαγωγή της μάχης, τον ναυτικό αποκλεισμό, να θυμηθούμε τον γενναίο Ιουστινιάνη και τους Γενουάτες στρατιώτες του; Να αναφερθούμε, τέλος, στην Κερκόπορτα και την μοιραία, από απροσεξία, άνοδο των Τούρκων στα τείχη, στην ηρωική αντίσταση του πολεμάρχου βασιλιά, στην τύχη της συγκλήτου, των αρχόντων, των κληρικών, αλλά και του λαού που είχε συγκεντρωθεί στην Αγία Σοφία και ανέμενε την θαυματουργή σωτηρία του, έστω και την ύστατη στιγμή; Τη δεινότατη σφαγή, την αιχμαλωσία, την βεβήλωση των ιερών, τις ασελγείς πράξεις, τους εκπατρισμούς, τις πωλήσεις στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής, τα βασανιστήρια, την απώλεια των θησαυρών, των βιβλιοθηκών την διάλυση, των κωδίκων την διασκόρπιση και την εμπορία, των ιερών χώρων την

καταπάτηση; Μία και μόνη λέξη μπορεί να χαρακτηρίσει όλα αυτά: **Η Κωνσταντινούπολη ΔΟΡΥΑΛΩΤΟΣ υπέκυψε**. Και μία λέξη, πάλι, είναι το παρήγορο αντιστάθμισμα της τόσης φρίκης και της ερήμωσης: **Η ΕΥΨΥΧΙΑ**.

Διότι οι προπάτορές μας, και μάλιστα οι ιθύνοντες το Κράτος, ο βασιλιάς και η σύγκλητος, μπορούσαν, βεβαίως, να παραδώσουν στον Πορθητή την Πόλη αμαχητί και ν' αποτρέψουν τόσο τον θάνατο τόσο των ίδιων, όσο και των υπηκόων τους την σκληρή μεταχείριση. Αλλ' εκείνοι **ένιωθαν ότι δεν ήσαν μόνοι**. Προς αυτούς ατένιζε όχι μόνον η Ελληνική Ανατολή, αλλά και η Χριστιανική Δύση, προμαχών της οποίας έμενε η περίβλεπτος και θεοσεβής Κωνσταντινούπολη. Προς τους γενναίους υπερασπιστές της πόλης, όμως, είχαν στρέψει τα μάτια τόσο οι νεκροί όσο και οι ζώντες: Όσοι είχαν ήδη πέσει υπό το ξίφος του Αγαρηνού και του Τούρκου, αλλά και όσοι έμελλε να συνεχίσουν τη βλάστηση του Ελληνικού Γένους και να επιτύχουν, μετά από καιρό, την αναγέννησή του. Γι' αυτό, λοιπόν, ο βασιλιάς μαζί με τη Σύγκλητο απάντησαν: *"Το δε την πόλιν σοι δούναι ούτ' εμόν εστι ούτ' άλλου των κατοικούντων εν ταύτη. Κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ου φεισθόμεθα της ζωής ημών"*. **Την απάντηση αυτή έδωσαν εκ μέρους του Ελληνικού Έθνους και της Ιστορίας του και με αυτήν κατοχύρωσαν την δυνατότητα να επαναλάβουμε και εμείς, οι νεότεροι Έλληνες, ανάλογο "ΟΧΙ" προς σιδηρόφρακτους επιδρομείς και κατακτητές**.

Δεν υπάρχει ελληνική ψυχή, η οποία να μη δονείται βαθύτατα στην αναπόληση των δραματικών γεγονότων της Αλώσεως. Την 29 Μαΐου 1453 ολοκληρώθηκε ο πολιτικός βίος του Βυζαντίου. Έτσι τερματίστηκε η οικουμενική αποστολή της Ρώμης, την οποίαν είχε παρασκευάσει η επέκταση του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Μετά από αγώνες χιλίων και πλέον ετών κατά των βαρβάρων, κατελήφθη το ακραίο αυτό προπύργιο της Ευρώπης και τα όρια της Ασίας μετατέθηκαν στον Δούναβη. Η Άλωση της Πόλης αποτέλεσε σταθμό στην παγκόσμια ιστορία. Για τον Ελληνισμό, ιδιαιτέρως, η πτώση του Βυζαντινού Κράτους υπήρξε γεγονός πρωταρχικής σημασίας. Χωρίς δισταγμό μπορεί να θεωρηθεί ως διαχωριστική γραμμή, που ορίζει δύο μεγάλες περιόδους του βίου του. Με την οικουμενική μοναρχία του Αλεξάνδρου και με τα ελληνιστικά βασίλεια, ο Ελληνισμός είχε παρασκευάσει την άνοδο της Ρώμης και την επικράτηση του Χριστιανισμού. Στην συνέχεια υπέταξε, ουσιαστικώς, τη Ρώμη, αλλά όταν στερήθηκε τον δικό του πολιτισμό, το ελληνικό έθνος εισήλθε στην κρισιμότερη περίοδο της ιστορίας του. Κατά τον μακρό αυτό μεσαίων δοκιμάστηκε σκληρά και διά του πόνου και των θυσιών παρεσκευάσε τους θεσμούς της συντηρήσεως και της αναγεννήσεως.

Αλλά τι ήταν ακόμη το Βυζάντιο, την απώλεια του οποίου θρηνούμεν από την αποφράδα εκείνη ημέρα της Αλώσεως; **Η θαυμαστή ακτινοβολία του οφείλεται, κατά κοινή ομολογία πλέον, στο ότι υπήρξε ένα εργαστήριο του πνεύματος. Κατά την υπερχλιετή ιστορία του υπήρξε ένα θερμοκήπιο των γραμμάτων, ένα εξαιρετο φροντιστήριο, μέσα εις το οποίον αόκνως εκαλλιεργείτο το ιερό φυτό της παιδείας**. Βασιλείς και άρχοντες, κληρικοί και μοναχοί, διδάσκαλοι και διδασκόμενοι συναγωνίζονταν στην σπουδή και την μελέτη.

Επί κεφαλής όλης αυτής της φιλομούσου παρατάξεως ήταν οι μεγάλες μορφές των Πατέρων της Εκκλησίας. Αυτοί ήσαν οι σκαπανείς κάθε εκπαιδευτικής κίνησης και κάθε πνευματικής προσπάθειας, ακούραστοι διδάσκαλοι και συγχρόνως πολυγραφότατοι εγκυκλοπαιδιστές. Αυτοί διαμόρφωσαν τον ελληνοχριστιανικό πολιτισμό. Τα συγγράμματά τους, κατά τον ιστορικό της Αγγλίας Μακώλεϋ, είναι *"τουλάχιστον εφάμιλλα προς όλη την υπάρχουσα φιλολογία της καλύτερης εποχής της Ελλάδας, από τον Όμηρο μέχρι τον Αριστοτέλη"*. Για τους λάτρεις του αρχαίου πολιτισμού μας, αξίζει να μνημονευθεί ότι οι εκ των τριών Μεγάλων Ιεραρχών Βασίλειος και Γρηγόριος, φοίτησαν επί πενταετία στην Αθήνα, κατά δε τον ιστορικό Κ. Παπαρηγόπουλον *"οι Βασίλειοι, οι Γρηγόριοι και Χρυσόστομοι υπερέβαλον κατά την ευγλωττίαν και την επιστήμην άπαντες άπαντας του εθνικούς σοφιστάς και αυτούς τους μέχρι Πλουτάρχου προκατόχους αυτών, αποτελέσαντες εποχήν λόγου νέαν, μεγάλην και ένδοξον διά το ανθρώπινον γένος"*.

Ο εξ αυτών Βασίλειος ο Μέγας *"ανεδείχθη ο κυρίως διδάσκαλος του ημετέρου γένους"* (κατά τον καθηγητή Φαίδωνα Κουκουλέ). Όχι λόγω των Αθηναϊκών σπουδών του στην φιλοσοφία, ρητορική, γραμματική, αστρονομία, γεωμετρία και ιατρική, αλλά κυρίως διότι αφομοίωσε τους θησαυρούς αυτούς της παιδείας και τους προσέφερε ως τροφή στον Ελληνισμό. Στην περίφημη πραγματεία του *"Προς τους νέους, όπως αν εξ ελληνικών ωφελούντο λόγων"*, όπου αποδεικνύεται κάτοχος των αρχαίων συγγραφέων, συνιστά την μελέτη της κλασικής φιλολογίας, ώστε εξ αυτής *"όσον χρήσιμον καρπωσάμενοι, το βλαβερόν φυλαξόμεθα"*. Το παιδευτικό του ιδεώδες υπήρξε ύψιστο και συγχρόνως προσιτό στους πολλούς, γι' αυτό και ο τελευταίος Έλληνας τον βλέπει να κρατά *"εικόνα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι"*. Τον αδελφικό του φίλο Γρηγόριο μερικοί τον θεωρούν ανώτερο και από τον Δημοσθένη. Ως προς δε τον Χρυσόστομο, αρκεί να θυμηθούμε ότι ο ελληνικός λαός του έδωσε το χαρακτηριστικότερο αυτό επίθετο, ενώ ο ιστορικός Ζαμπέλιος τον ονομάζει "θεμέλιο λίθο του κοινού ελληνισμού".

Μνημονεύουμε απλώς και άλλους Πατέρες της Εκκλησίας, όπως τους: Θεοδώρητο, Κύριλλο Αλεξανδρείας, Μάξιμο Ομολογητή, Ρωμανό Μελωδό, Ιωάννη Δαμασκηνό κ.λπ.. Αυτοί γνώριζαν φιλοσοφία, καλλιεργούσαν την ρητορική, σπούδαζαν την νομική και ίδρυσαν βιβλιοθήκες και σχολές. Αυτοί είχαν μεταβάλει τα μοναστήρια σε "φιλοσοφικά φροντιστήρια" (όπως γράφει ο Μιχαήλ Ακομινάτος) και τις επισκοπές των σε κέντρα γραμμάτων.

Ναι, το Βυζάντιο δεν μας έδωσε μόνον αγίους, μας έδωσε και λογίους.

Σε μεγάλη ακμή επίσης είχαν φθάσει η ιατρική και η αρχιτεκτονική και η μηχανική. Και η μεία μονάχα των ονομάτων του Ανθεμίου και Ισιδώρου και των τόσων άλλων δημιουργών πολυαριθμών αρχιτεκτονικών μνημείων, που θαυμάζουν οι αιώνες. Η απλή ανάμνηση των νοσοκομειακών συγκροτημάτων και των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων με την άριστη και ζηλευτή, ακόμα και για την εποχή μας, λειτουργία, ομιλούν κατά τρόπο εύγλωττο για την καλλιέργεια και ακμή και αυτών των επιστημών. Από έκφραση ευγνωμοσύνης και τιμής ας σταθούμε κάτω από τους θόλους, όπου επί αιώνες στέκεται γεμάτη θαυμασμό και έκπληξη ολόκληρη η ανθρωπότητα. "Παρθενώνα του Χριστιανισμού" αποκάλεσαν την Αγία Σοφία. Η "Βασιλίδα των Πόλεων", η Κωνσταντινούπολη, παρ' όλες τις καταστροφές που έχει υποστεί μέχρι σήμερα, εξακολουθεί ν' αποτελεί ένα από τα λαμπρά βυζαντινά μουσεία του κόσμου.

Αλλά γιατί έπεσε η Πόλη; Αναφερθήκαμε στην οικονομική κρίση και εξασθένηση από τις αλλεπάλληλες βαρβαρικές επιδρομές, στην εκκλησιαστική διαμάχη μεταξύ των ενωτικών και των πολεμίων της ένωσης με τη Δυτική Εκκλησία, αλλά και στην αδιαφορία της Δύσης να έλθει αρωγός στο Βυζάντιο. Όμως οι αιτίες αυτές δεν συνιστούν την βασική αιτία, από την οποία προήλθε η απερίγραπτος εκείνη συμφορά.

Εάν κάποιος επισκεπτόταν την Κωνσταντινούπολη κατά το πρώτο μισό του 15ου αιώνα, και τι δεν θα έβλεπε να θαυμάσει! Ανάκτορα και μέγαρα αρχόντων μεγαλοπρεπή, οδοί, πλατείες, θέατρα και ιπποδρόμια, αλλά και ναοί ωραιότατοι στόλιζαν την πρωτεύουσα.

Αλλά, δυστυχώς, στην εξωτερική αυτήν λαμπρότητα της Πόλης δεν ανταποκρινόταν, πλέον, η εσωτερική λαμπρότητα.

Η αληθινή ευσέβεια που μεταμορφώνει τον άνθρωπο και η οποία είχε δημιουργήσει θαύματα στο παρελθόν, είχε αρχίσει αισθητώς να ελαττώνεται και η στάθμη ολονέν να κατέρχεται. Σύγχρονος σοφός, ο Ιωσήφ Βρυνένιος, σε επιστολές και ομιλίες (μερικές από τις οποίες εκφωνήθηκαν στην αίθουσα των Ανακτόρων) διεκτραγωδεί την διαφθορά που είχε ενσκήψει πριν από την άλωση. Η ανηθικότητα ήταν αχαρακτήριστη. Οι πολίτες αδιαφορούσαν για τις ανάγκες των γειτόνων τους, της κοινωνίας, αλλά και του κράτους που κινδύνευε. Βασίλευε η φιλαντία και ο καθένας ικανοποιούσε τα δικά του συμφέροντα. Ακόμα και το ιερατείο είχε διαβρωθεί, ώστε κληρικοί χειροτονούνταν καταβάλλοντας χρήματα. Η φιλαργυρία των πλουσίων ανεκδιήγητη. Όταν ο Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος ανέλαβε την εξουσία, το Δημόσιο Ταμείο βρέθηκε κενό, γι' αυτό και απηύθυνε θερμότατη έκκληση προς τους πλουσιότερους της πόλης, ζητώντας τη συνδρομή τους, αλλά οι μεγιστάνες αρνήθηκαν, ισχυριζόμενοι ότι είναι... φτωχοί. Ποιοι; Αυτοί, των οποίων τα υπόγεια των μεγάρων έσκαψαν οι Τούρκοι, ευθύς μετά την άλωση, και ανακάλυψαν θησαυρούς ικανούς να εξοπλίσουν στρατούς και στόλους! Χαρακτηριστικό δείγμα της ιδιοτέλειας είναι και το ότι, όταν, κατά τη διάρκεια της πολιορκίας, τα εξωτερικά τείχη υφίσταντο ρήγματα από τις βολές του τηλεβόλου και είχαν ανάγκη άμεσου επισκευής, αυτοί που μπορούσαν να συνδράμουν, ούτε κατά την ύστατη αυτή ώρα δεν προσέφεραν τα αναγκαία υλικά και εργασία πριν πληρωθούν...

Από τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα, ότι η απερίγραπτη εκείνη συμφορά ήταν αποτέλεσμα γενικής του έθνους ηθικής εξασθενήσεως. **Αληθώς έπεσε η Πόλη (και, μαζί της, η Βυζαντινή αυτοκρατορία) και διά τις αμαρτίες των κατοίκων της.**

Και γράφονται όλα αυτά προς παραδειγματισμό. Διότι οι κίνδυνοι για το Έθνος μας υπάρχουν και σήμερα, και μάλιστα μεγάλοι, αλλά και η εξαχρείωση μελών της κοινωνίας (ηγετών και λαού) παρουσιάζεται αυξημένη. **Θα συνετισθούμε από τα διδάγματα της ιστορίας μας;**

[Το κείμενο αυτό αποτελεί σύνοψη, και προσαρμογή στη δημοτική γλώσσα, ομιλίας, που προ ετών είχε εκφωνήσει ο Γεώργιος Παν. Λουμάκης (1923-2000), στα πλαίσια της εορτής των "Παλαιολόγειων", στο Μυστρά. Η ευθύνη για το εγχείρημα της μεταγραφής ανήκει στον γιο του Στέφανο]

Βασίλης Ηλιόπουλος του Ηλία, Ελευσίνα 1943

Εργογραφία:

- 1978 **Ανάμεσά μας** σελ. 111 (Διηγήματα - Ποήματα)
- 1979 **Η πρώτη νύχτα** σελ. 104, έκδ. Πλέθρον (Διηγήματα)
- 1983 **Κονσέρτο για κύμβαλα και μια φουσαρμόνικα** σελ. 104, έκδ. Πλέθρον (Διηγήματα)
- 1990 **Η μορφή στο σχεδιασμό των συνδέσεων** σελ. 146 (Διατριβή)
- 1991 **Σκοπιά ονείρου** σελ. 148, έκδ. Γαβριηλίδης (Μυθιστόρημα)
- 1991 **Αμέτρητοι μικροί θεοί** σελ. 63, έκδ. Γαβριηλίδης (Ποίηση)
- 1991 **Χωρίς αναβάτη** σελ. 48, έκδ. Γκοβόστης (Ποίηση)
- 1992 **Ένας άλλος δρόμος για την τέχνη** σελ. 96, έκδ. Έλλην (Επιπλο Design)
- 1993 **Ελαφριές μεταβλητές κατασκευές** σελ. 76, έκδ. Έλλην (Δομική τέχνη)
- 1994 **Στα βαθιά του κόσμου μπλε** σελ. 46 έκδ. Έλλην (Ποίηση)
- 1995 **Ο πρίγκιπας με τα κρίνα** σελ. 64, έκδ. Έλλην (Ποίηση)
- 1995 **Τεχνολογία ξυλουργικών υλικών** σελ.227, έκδ. E T E (Μετάφ.: έργο του Dipi. Ing. Woifgang Nytsch)
- 1996 **Εν Ελευσίνοι** σελ. 69, έκδ. Ιερά Οδός (Συλλογικό έργο-Σε συνεργασία Γαβαλά, Κουτραφούρη, Λεβέντη)
- 1966 **Επιπλοποιία** σελ. 64, έκδ. Ευρωπαϊκές Τεχνολογικές Εκδόσεις (Μετάφραση: έργο του Dipi. Ing. Woifgang Nytsch)
- 1966 **Κατασκευές ξύλινων κουφωμάτων** σελ.113, έκδ. E T E (Μετάφ.: έργο του Dipi. Ing. Woifgang Nytsch)
- 1996 **Κατεργασίες ξύλου** σελ. 121, έκδ. Ευρωπαϊκές Τεχνολογικές Εκδόσεις (Μετάφ: έργο του Dipi. Ing. Woifgang Nytsch)
- 1996 **Σχεδιασμός & κατασκευή ξύλινης κλίμακας** σελ. 85, έκδ. E T E (Μετ.: έρ. των Ehrmann, Walter-Nytsch, Woifgang)
- 1997 **Λύσεις τεχνικού ξυλουργικού σχεδίου** σελ. 166, έκδ. E T E (Μετ.: έρ. των Nytsch, Woifgang - Spellenderg, Bernd)
- 1998 **Ελευσίνα-πνεύμα και γραπτός λόγος** σελ.20, έκδ. Δήμος Ελευσίνος (Με συνεργασία Δ. Κουτραφούρη)
- 1998 **Τεχνική ατζέντα ξυλουργού-επιπλοποιού** σελ. 267, έκδ. E T E (Μετάφραση: συλλογικό έργο N H, N W, S P, S B)
- 1999 **Ηλιάνθου μέλλοντος** σελ. 64, έκδ. Έλλην (Ποίηση)
- 2000 **Ελευσίς - το ανάγλυφο του Λακρατεΐδη** σελ.111, έκδ. Έλλην (Δοκίμιο)
- 2000 **Η κρυμμένη αρμονία του Ελευσίνιου μύθου** σελ.181, έκδ. Έλλην (Δοκίμιο)